KOMPAS KREATYWNOŚCI

Pojezierze Bytowskie. Tropem lobelii

Kinga Budzik

Pojezierze Bytowskie. Tropem lobelii

Cele

- rozwijanie wyobraźni twórczej
- rozwijanie płynności słownej
- rozwijanie operacji skojarzeń
- rozwijanie giętkości i oryginalności myślenia
- rozwijanie umiejętności rozwiązywania problemów w warunkach ograniczeń
- kształtowanie postaw proekologicznych i wrażliwości na ochronę przyrody
- rozwijanie umiejętności pracy zespołowej i wspólnego podejmowania decyzji projektowych
- rozwijanie umiejętności prezentowania i uzasadniania własnych rozwiązań na forum grupy
- poznanie walorów przyrodniczych i kulturowych Pojezierza Bytowskiego, w tym lobelii jeziornej i lokalnych tradycji

Materiały

- atlas geograficzny (opcjonalnie)
- patyczki laryngologiczne (opcjonalnie)
- materiały przyrodnicze, np. patyczki, szyszki, liście, zasuszone kwiaty, owoce, orzechy, żołędzie, rośliny
- materiały plastyczne, np. klej, nożyczki, farby, plastelina, rolki po papierze toaletowym, bibuła, skrawki materiałów
- pudełko po butach lub duży karton na makietę – po jednym na zespół

Ilustracje i karty aktywności

ilustracje: LOBELIA JEZIORNA, MAPA, ZAGADKA, JEZIORO POLODOWCOWE 1–3, PTAKI 1–4, SKIBSKA GÓRA

karty aktywności: LOBELIA, WYZWANIA, ŚPIEW LOBELII

Czas

60–90 minut;

ZACIEKAWIENIE

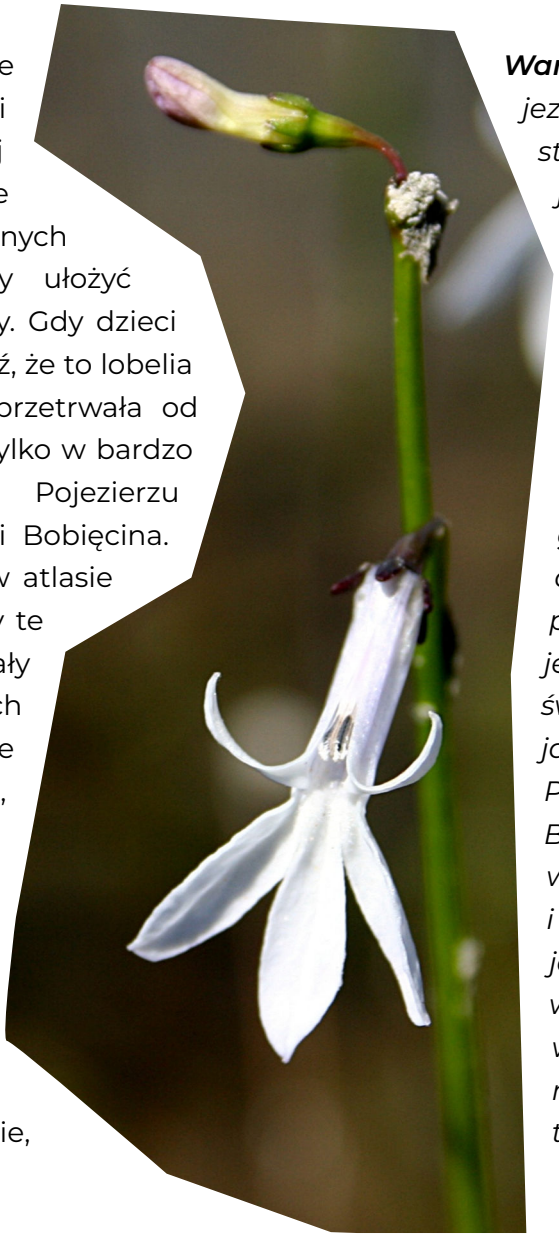
ROŚLINA, KTÓRA PAMIĘTA LODOWIEC

Zanim zaczniesz. *Przygotuj ilustracje LOBELIA JEZIORNA, JEZIORO POLODOWCOWE oraz MAPA lub atlas geograficzny. Przygotuj również wycięte fragmenty karty aktywności LOBELIA lub wykonaj samodzielnie ten napis na patyczkach laryngologicznych.*

ETAP 1: Pokaż dzieciom zdjęcie tajemniczej rośliny (ilustracja LOBELIA JEZIORNA), nie wymieniając jej nazwy. Opowiedz, że roślina ta rośnie w Polsce od czasów epoki lodowcowej, czyli od tysięcy lat. Zapytaj dzieci, gdzie ich zdaniem mogłaby przetrwać taka roślina i czego mogłaby potrzebować, żeby przeżyć tyle czasu. Poproś, żeby wymyśliły dla niej własną nazwę.

Warto pamiętać! Zachęć dzieci, żeby kierowały się skojarzeniami z wyglądem rośliny na zdjęciu i swobodnie tworzyły własne nazwy – nie muszą być one zgodne z prawdą. Chodzi o to, żeby dzieci wyobraziły sobie, jak mogłaby nazywać się ta roślina, gdyby to one nadawały jej nazwę.

ETAP 2: Przekaż dzieciom wycięte fragmenty karty aktywności LOBELIA – lub przygotuj samodzielnie litery zapisane na patyczkach laryngologicznych – i poproś, żeby spróbowały ułożyć z nich nazwę tajemniczej rośliny. Gdy dzieci odgadną lub ułożą nazwę, zdradź, że to lobelia jeziorna – roślina-relikt, która przetrwała od epoki lodowcowej i dziś rośnie tylko w bardzo czystych jeziorach, m.in. na Pojezierzu Bytowskim, w okolicy Miastka i Bobięcina. Następnie poproś dzieci, żeby w atlasie lub na ilustracji MAPA odnalazły te miejscowości, a potem wyszukały nazwy jezior znajdujących się w ich pobliżu. Jeśli żadna z grup nie natrafi na Jezioro Bobięcińskie, naprowadź je, pytając, czy któreś z odnalezionych jezior nazywa się podobnie do miejscowości Bobięcino. Gdy dzieci odnajdą Jezioro Bobięcińskie, zaproś je w podróż z Kompasem Kreatywności do tego właśnie miejsca – na Pojezierze Bytowskie, nad Jezioro Bobięcińskie.

Warto wiedzieć! *Lobelia jeziorna, zwana też stroiczką wodną lub jeziorną, to gatunek roślin z rodziny dzwonkowatych. To bardzo wrażliwa na zanieczyszczenia roślina wodna, objęta w Polsce całkowitą ochroną gatunkową. Porasta dna i brzegi czystych, polodowcowych jezior, a jej obecność świadczy o wysokiej jakości wody. Obszar Pojezierza Bytowskiego, w tym okolice Miastka i Bobięcina, uważany jest za unikatowy w skali Europy właśnie ze względu na występowanie tej rośliny.*

TWÓRCZE POSZUKIWANIA

ŚCIEŻKA PRZYRODNICZA, JAKIEJ JESZCZE NIE BYŁO!

Zanim zaczniesz. *Ustaw stoliki do pracy w zespołach. Przygotuj materiały przyrodnicze i plastyczne do stworzenia makiety, np. patyczki, szyszki, liście, zasuszone kwiaty, owoce, orzechy, żołędzie, rośliny, klej, nożyczki, farby, plastelinę, rolki po papierze toaletowym, gałganki oraz pudełko po butach lub duży karton. Dla każdego zespołu przygotuj potasowany komplet kart aktywności WYZWANIA, leżący zakryty na środku stołu.*

WPROWADZENIE: Powiedz dzieciom, żeby wyobraziły sobie, że zostały poproszone o zaprojektowanie prawdziwej ścieżki przyrodniczej – takiej, po której będą mogli spacerować mieszkańcy i turyści odwiedzający Pojezierze Bytowskie. Zapytaj dzieci, czy któreś z nich było kiedykolwiek na takiej ścieżce lub wycieczce przyrodniczej, i poproś, żeby opowiedziały, co pamiętają – jak wyglądała, co się na niej znajdowało. Wspólnie zastanówcie się i wypiszcie na tablicy elementy, które są niezbędne, żeby taka ścieżka mogła w ogóle powstać, np. wyznaczona trasa, tabliczki informacyjne, miejsce do odpoczynku.

ETAP 1: Podziel grupę na zespoły kilkuosobowe (4–5-osobowe). Dzieci siadają przy stolikach i otrzymują potrzebne materiały. Każdy zespół ma za zadanie zaprojektować niezwykłą ścieżkę przyrodniczą prowadzącą nad jezioro, w którym rośnie lobelia jeziorna – bardzo rzadka, wyjątkowo wrażliwa roślina objęta ochroną. Ścieżka musi umożliwić zwiedzającym bezpieczne podziwianie rośliny z bliska, tak żeby nikt jej nie zadeptał ani w żaden inny sposób nie zaszkodził jej wzrostowi. Poproś zespoły, żeby zaprojektowały rozwiązanie spełniające ten warunek. Dodatkowo każdy zespół losuje dwie karty WYZWANIA i musi uwzględnić w swoim projekcie rozwiązanie obu wylosowanych wyzwań.

ETAP 2: Gdy ścieżki będą gotowe, poproś każdy zespół o krótką prezentację swojego projektu. Zespoły opowiadają, jak zaprojektowały ochronę rośliny oraz jak poradziły sobie z dwoma wylosowanymi wyzwaniami. Pozostałe zespoły mogą najpierw spróbować odgadnąć, jakie dwa wyzwania wylosował prezentujący zespół, zanim ten je ujawni.

ODKRYWANIE

Zanim zaczniesz. *Przygotuj nagranie piosenki „Śpiew lobelii” (https://suno.com/s/UrRJkK2RPO0VXwix) oraz wydrukowany tekst utworu dla każdego dziecka lub pary (karta aktywności ŚPIEW LOBELII). Przygotuj również ilustracje PTAKI oraz SKIBSKA GÓRA.*

Włącz dzieciom piosenkę „Śpiew lobelii” i pozwól im jej wysłuchać. Następnie rozdaj wydrukowany tekst i poproś, żeby zaznaczyły w nim wszystkie nazwy własne, jakie uda im się znaleźć – nazwy miejsc, roślin, zwierząt czy osób. Gdy dzieci skończą zaznaczanie, przejrzyjcie razem znalezione nazwy. Zapytaj, czy któreś z nich już znają i co – ich zdaniem – mogą oznaczać, kogo lub co przedstawiać. Pozwól dzieciom swobodnie zgadywać i dzielić się swoją wiedzą, zanim wyjaśnisz, co kryje się za każdą z nazw, m.in. Skibska Góra, Wołcza Wielka, Bobięcino, Gągoł, Lobelia, Bolesław Tomaszczyk.

POJEZIERZE BYTOWSKIE – KRAINA LOBELII

Tereny w okolicy Miastka i Bobięcina (Pojezierze Bytowskie) obfitują w jeziora i wzgórza polodowcowe. Obszar ten uważany jest za unikatowy w skali Europy ze względu na występowanie lobelii jeziornej – rośliny-reliktu z epoki zlodowaceń w Polsce. Lobelia porasta brzegi czystych jezior i zakwita, a jej kwiaty zapylają owady. Roślina jest bardzo wrażliwa na zanieczyszczenia, dlatego objęta jest w Polsce całkowitą ochroną.

Jezioro Bobięcińskie Wielkie jest największym jeziorem lobeliowym w Europie. Stanowi też ostoję dla wielu gatunków ptaków, m.in. gągoła, tracza nurogęsia, kaczki czernicy i krzyżówki. Nieopodal znajduje się wzniesienie polodowcowe – Skibska Góra.

Lokalna społeczność bardzo dba o czystość okolicy i pielęgnuje ten obszar. Współpraca z rolnikami polega m.in. na tym, że minimalizują oni stosowanie nawozów sztucznych. Prowadzone są też działania społeczne, np. mieszkańcy wsi wspólnie sprzątają i porządkują okolice jezior. Prężnie działa Koło Gospodyń Wiejskich Wołczanki ze wsi Wołcza Wielka, angażujące się m.in. w organizację warsztatów ekologicznych, podczas których uczestnicy dowiadują się, jak ważne są zasoby otaczającej nas przyrody. Koło kultywuje też lokalne tradycje, kuchnię i dziedzictwo kulturowe regionu.

SZLAK IM. BOLESŁAWA TOMASZCZYKA

Bolesław Tomaszczyk, nieżyjący już nadleśniczy z Miastka, założył szlak przyrodniczo-turystyczny noszący dziś jego imię. Szlak liczy około 11 km i prowadzi przez mieszany las, z Wołczy Wielkiej przez Toczeń do Bobięcina. Na jego trasie leżą cztery jeziora: Wołczyca, Kościelne, Pajerskie i Bobięcińskie.

Źródła

Skurzyński, P. (2001). Pojezierze Drawskie i Bytowskie. Bielsko-Biała: Wydawnictwo Pascal.

http://www.old.chronmyklimat.pl/projekty/wiadomosci/28/natura-2000-bytowskie-jeziora-lobeliowe

https://www.facebook.com/kologospodynwolczanki/?locale=pl_PL

Źródła ilustracji

https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=11081427, autorstwo: Przykuta, CC BY-SA 3.0,

https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=128557140, autorstwo: Dion Art, CC BY-SA 4.0,

https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=18785298, autorstwo: DickDaniels, CC BY-SA 3.0,

https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=3787544, autorstwo: Andreas Trepte, CC BY-SA 2.5

https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=144268401, autorstwo: Dion Art, CC BY-SA 4.0,

Karty aktywności przygotowano z wykorzystaniem generatywnych narzędzi sztucznej inteligencji

Ilustracje JEZIORO POLODOWCOWE oraz SKIBSKA GÓRA pochodzą ze zbiorów własnych autorki.

Autorka: Kinga Budzik

Jestem nauczycielką edukacji wczesnoszkolnej i geografii w szkole podstawowej i liceum. Z dziećmi i młodzieżą pracuję od 10 lat. Jestem empatyczna i lubię nieszablonowe podejście do edukacji, oparte na działaniu. Bliskie jest mi ocenianie kształtujące. Uwielbiam czytać, odkrywać, uczyć się i spotykać się z przyjaciółmi. Czas wolny spędzam na spacerach i pływalni.

I_JEZIORO POLODOWCOWE1

I_JEZIORO POLODOWCOWE2

JEZIORO BOBIĘCIŃSKIE

Jezioro Bobięcińskie Wielkie zajmuje powierzchnię 525 hektarów, a lustro jego wody znajduje się 177 metrów n.p.m. Jego maksymalna głębokość osiąga 48 metrów.Jako największe lobeliowe jezioro w Polsce i Europie swą charakterystykę zawdzięcza roślinie wodnej o nazwie Lobelia Dortmanna. Jeziora tego typu są rzadkością na tej szerokości geograficznej. Woda w nich jest zawsze czysta, przezroczysta, miękka, jałowa o kwaśnym odczynie.

Jezioro od ponad tysiąca lat przyciągało ludzi. Średniowieczne relikty znajdziemy na wyspach, brzegach i dnie. Zasobne wody przyczyniły się do rozwoju rybołówstwa jeziornego z charakterystyczną ówczesną zabudową regionalną. Dawnymi czasy jezioro tworzyło doskonałe warunki dla bezpiecznego osadnictwa. Na wyspie Buszowe Grądy zachowało się dawne grodzisko. W późniejszych latach ciekawy, spokojny krajobraz zaczął przyciągać wszystkich wrażliwych na piękno przyrody i walory turystyczno-krajoznawcze okolicznych terenów.

W niektórych miejscach, na przybrzeżnych płyciznach tworzą się „kule jeziorne" – do złudzenia przypominające oceaniczne „Kule Neptuna" - inaczej zwane lokalnie „Bobięcińskimi Kokonami". To drobne, martwe resztki roślinne, dość trwale ułożone na skutek działania wiatru i fal przy brzegach jeziora w charakterystyczne, regularne, obłe kształty.

Nad naszym jeziorem odpoczywał w swoim domku letniskowym przedwojenny niemiecki mistrz wagi ciężkiej w boksie Max Schmeling, który karnie skierowany został do wojska podczas II w. św. za odmowę wstąpienia do hitlerowskiej NSDAP.

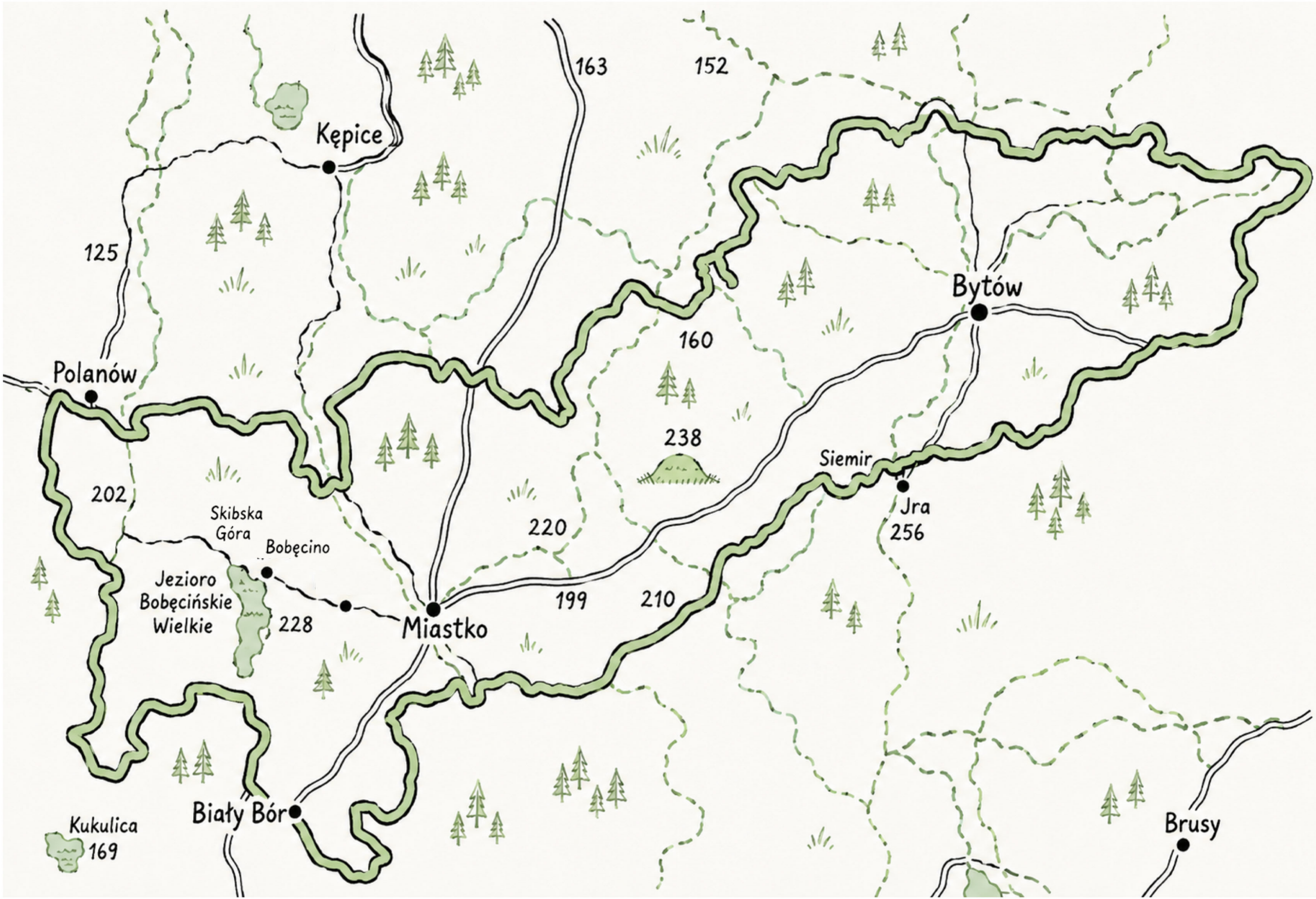
Jezioro Bobięcińskie Wielkie gwarantuje ciszę, spokój, ukojenie duszy i ucieczkę od wszelkich trosk współczesności. Życzymy Państwu dobrego wypoczynku i bardzo prosimy o pozostawienie tego pięknego miejsca w czystości i porządku.

NAJWIĘKSZE JEZIORO LOBELIOWE W EUROPIE!

I_JEZIORO POLODOWCOWE3

I_LOBELIA JEZIORNA

163
152
Kępice
125
Bytów
160
Polanów
238
Siemir
202
Jra
256
Skibska
Góra
220
Bobęcino
Jezioro
Bobęcińskie
Wielkie
228
199
210
Miastko
Biały Bór
Kukulica
169
Brusy

I_MAPKA

I_PATYCZKI

GĄGOŁ

TRACZ NUROGĘŚ

KACZKA CZERNICA

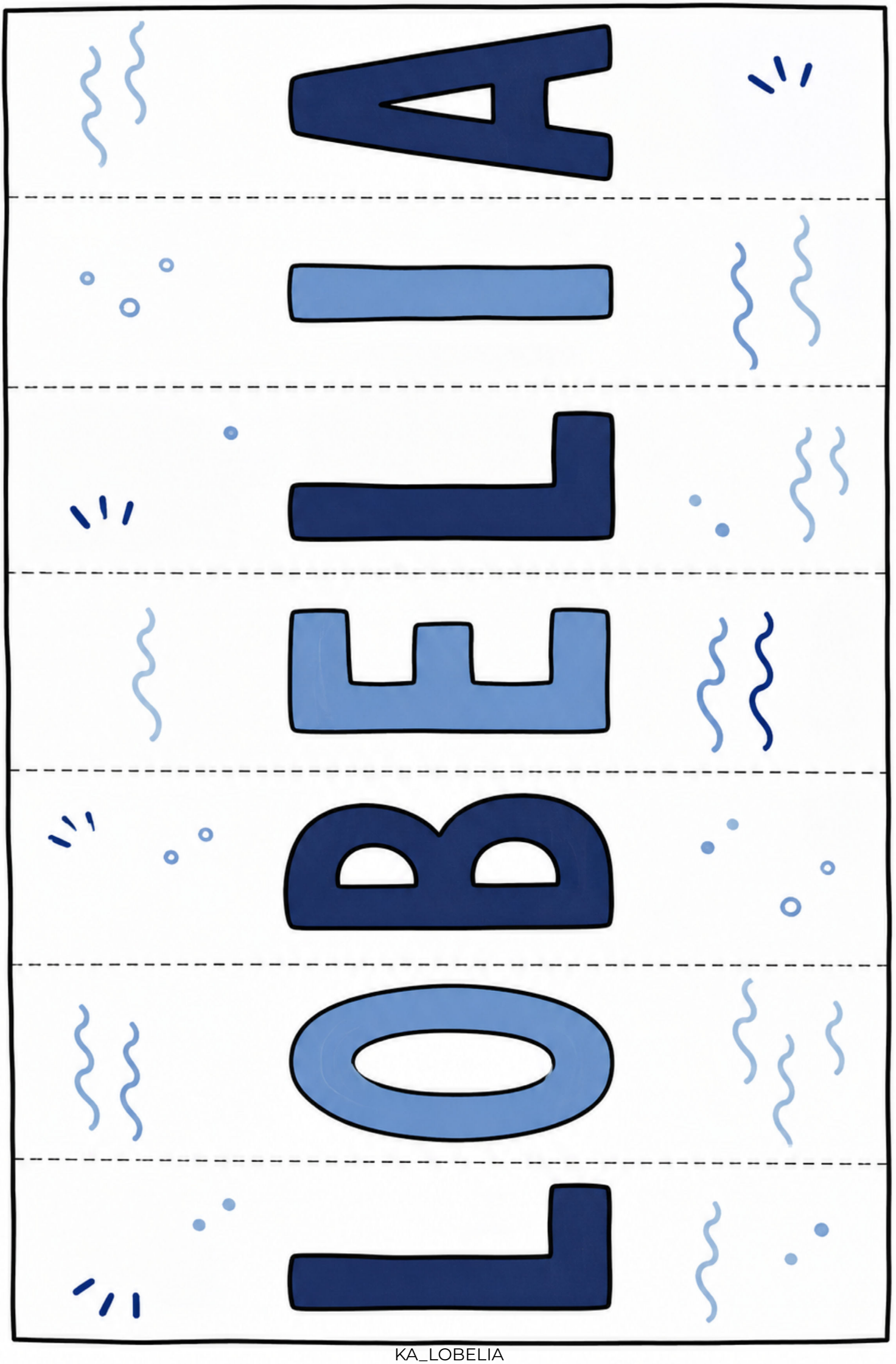

KACZKA KRZYŻÓWKA

I_SKIBSKA GÓRA

KA_LOBELIA

Na Pomorzu wiatr spowija unikatowe jeziora,
Na Bobięcinie słońce zachodzi, gdy przychodzi pora.
Pływa w wodzie czystej, chłodnej drobna Lobelia,
W cieniu pagórków rozbrzmiewa cicha,
leśna melodia.

Prowadź nas, Skibska Góro, przez knieje i wrzosy,
Gdzie wiatr chwyta w dłonie ciche, ptasie głosy.
Od Wołczy Wielkiej aż po Bobięcino,
Świeci nasza gwiazda jasna
i trwała jak skała!

Gągoła ptak wodny pływa jak spieniona fala,
Bolesław Tomaszczyk patrzy na ten świat z daleka.
Tu legenda żyje w trawach, w leśnej gęstwinie,
A ten piękny, wieczny zakątek
nigdy nie zaginie!

1

Wasza ścieżka musi mieć coś, co można usłyszeć, ale nie da się tego zobaczyć.

2

Zaprojektujcie przystanek, na którym trzeba się zatrzymać i na chwilę zamknąć oczy.

3

Połączcie ze sobą dwa elementy przyrody, które normalnie się nie spotykają (np. jezioro i górę).

4

Zaprojektujcie coś na ścieżce specjalnie dla najmniejszego mieszkańca lasu — mrówki.

5

Wasza ścieżka musi mieć fragment, który wygląda inaczej w każdej porze roku.

6

Dodajcie na ścieżce miejsce, w którym można zostawić coś dla następnych wędrowców.

7

Zaprojektujcie przystanek, który opowiada tajemnicę lub legendę tego miejsca.

8

Wasza ścieżka musi mieć element, który porusza się na wietrze.

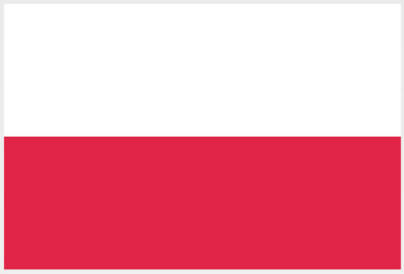
9

Dodajcie coś, co pachnie — zastanówcie się, jak pokazać to w makiecie.

10

Zaprojektujcie miejsce odpoczynku, które jest jednocześnie zabawą.

KA_WYZWANIA

DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW BUDŻETU PAŃSTWA

Kompas Młodego Obywatela MODUŁ 2
Nasze tradycje

Kompas kreatywności Małe Ojczyzny

DOFINANSOWANIE 73 884,00 zł
CAŁKOWITA WARTOŚĆ 73 884,00 zł

DATA PODPISANIA UMOWY
2026-07-02